

ДРУШТВО ПСИХОЛОГА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
ASSOCIATION OF PSYCHOLOGISTS
OF REPUBLIC OF SRPSKA

СТАНДАРДИ РАДА СТРУЧНИХ САРАДНИКА У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИМ УСТАНОВАМА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

педагог, психолог, социјални радник, дефектолог

**СТАНДАРДИ РАДА СТРУЧНИХ САРАДНИКА У
ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИМ УСТАНОВАМА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**
педагог, психолог, социјални радник, дефектолог

ДРУШТВО ПСИХОЛОГА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
ASSOCIATION OF PSYCHOLOGISTS
OF REPUBLIC OF SRPSKA

Издавачи:
Друштво психолога
Републике Српске и
Републички педагошки завод
Републике Српске

За издаваче:
Др Дијана Ђурић и
Др Предаг Дамјановић

Приредио:
Бранко Анђић

Административно-техничка подршка:
Гордана Ружић

Рецензенти:
Др Нина Нинковић, Др Сања Радетић Ловрић

Штампа:
ГрафоМарк, Лакташи

Тираж:
730

PRAVDA ZA SVAKO DIJETE

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Švicarska agencija za razvoj i saradnju SDC

Сва права су задржана. Садржај ове публикације може се користити у некомерцијалне сврхе, као и за примјену програма "Реферални механизам подршке дјечи у школама Републике Српске" уз обавезно навођење извора. Израда и издавање ове публикације реализује се у оквиру UNICEF-овог пројекта "Правда за свако дијете" уз подршку влада Швицарске и Шведске.

Ставови и мишљења изнесени у овој публикацији су ставови аутора и не представљају нужно ставове УНИЦЕФ-а БИХ.

unicef
za svako dijete

СТАНДАРДИ РАДА СТРУЧНИХ САРАДНИКА У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИМ УСТАНОВАМА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

педагог, психолог, социјални радник, дефектолог

Предговор

Полазећи од претпоставке да је обавеза друштва да свој дјеци¹ обезбиједи квалитетно васпитање и образовање, а у складу са циљевима дефинисаним Стратегијом развоја образовања Републике Српске за период 2016–2021, мјерама и активностима предложеним у сврху њихове реализације, Републички педагошки завод Републике Српске иницирао је програм „Брига о дјечи – заједничка одговорност и обавеза“. Циљ програма је обезбјеђивање сигурнијег и подстицајнијег окружење за раст и развој дјеце у васпитно-образовном систему Републике Српске. У средишту наведеног програма је сарадња релевантних институција у заједници које се баве питањима васпитања и образовања, раста и развоја дјеце, заштите њихових права и интереса. Наведена сарадња претпоставља формирање мултисекторских тимова у школама, који пружају непосредну подршку дјечи и породицама. Имплементацију програма подржала су четири министарства – Министарство просвјете и културе, Министарство здравља и социјалне заштите, Министарство унутрашњих послова и Министарство управе и локалне самоуправе.

Како би васпитно-образовни систем правовремено уочио потребе дјеце, те им у складу с тим пружио систематичну и адекватну подршку, осмишљен је и програм свеобухватне (јединствене, систематичне и функционалне) подршке дјечи. Настао је у партнерству са Друштвом психолога Републике Српске, научно је валидиран и саставни је дио програма „Брига о дјечи – заједничка одговорност и обавеза“. Назвали смо га „Реферални механизам подршке дјечи у ризику у школама Републике

Српске“. Управо овакав свеобухватни механизам подршке у фокус ставља стања и потребе дјетета, ефикасно унапређује сарадњу наставника и стручне службе школе и јасније дефинише улогу и мјесто мултисекторских тимова. Као такав, програм је не само обезбиједио прагматично, систематично, свеобухватно и функционално рјешење посвећености дјечи у оквирима васпитно-образовног система, него је наметнуо питање професионалног идентитета, значаја и улоге стручних сарадника у школама. Тако се, као логичан слијед, наметнула потреба израде стандарда рада стручних сарадника у васпитно-образовним установама.

Материјал који је пред вама настао је у оквиру пројекта „Реферални механизам подршке дјечи у ризику у школама Републике Српске“, који Друштво психолога Републике Српске и Републички педагошки завод реализују уз подршку УНИЦЕФ-а БиХ и његових партнера, Швајцарске агенције за развој и Шведске агенције за међународни развој и сарадњу (SDC и Sida), а у оквиру пројекта „Правда за свако дијете“, на чему им захваљујемо и овом приликом. Захвалност неспорно дугујемо школама и њиховим стручним службама, које су биле довољно храбре да спроведу у дјело и евалуирају учинак рефералног механизма подршке дјечи у васпитно-образовном систему. Посебно захваљујемо експертима и стручним сарадницима који су своје професионално искуство и знање уградили у израду оквира „Стандарда рада стручних сарадника у васпитно-образовним установама Републике Српске“, које препуштамо вама на стручни консензус.

Тим за имплементацију програма

¹ Иако се термин дијете односи на све особе млађе од 18 година, касније у овом документу правили смо дистинкцију тако што смо под термином дијете подразумевали полазнике предшколске установе, а термином ученик полазнике школских установа.

СТРУЧНИ САРАДНИЦИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИМ УСТАНОВАМА педагог, психолог, социјални радник, дефектолог

Задатак и обавеза васпитно-образовне установе је да осигура сигурно и подстицајно окружење за свако дијете. Оне треба да буду мјесто у којем дјеца уживају у свим радостима дјетињства, игри и учењу, у којима стичу пријатељства и развијају самопоуздање и самопоштовање у новом социјалном окружењу. Улога свих одраслих у васпитно-образовној установи је да, у партнерству са породицама и заједницом, осигурају њихову добробит, пруже осјећај компетентности и припадања, и омогуће развој пуних потенцијала.²

Овај задатак није нимало лак, посебно у времену у којем се и породице и васпитно-образовне установе сусрећу са низом препрека и проблема. Пораст сиромаштва и насиља у друштву, незапосленост или превелика запосленост родитеља³, само су неке од њих. Са друге стране, притисак на васпитно-образовне установе да одговоре на све веће захтјеве који се пред њих постављају, чине рад у васпитно-образовним установама веома сложеним. У том смислу, улога стручних служби, и свих професионалаца који у њима раде, постаје све значајнија.

Стручну службу чине професионалци из више сродних, хуманистичких подручја, међу којима су педагози, психолози, социјални радници и дефектолози. Њихова заједничка улога је да пруже подршку прије свега дјечи и породицама да превладају тешкоће са којима се сусрећу, препознају своје снаге и раде на њима, али и да оснаже васпитаче и наставнике у њиховим настојањима да осигурају развој и учење сваког дјетета. Њихова улога у креирању инклузивне и подржавајуће климе и културе, подстицању приступа које полази од дјетета као цјеловитог бића, подршка у осавременивању процеса учења и поучавања те праћења и процјењивање, немјерљива је.

Обавезе и одговорности стручних сарадника често се преклапају, па су тимски рад, уска сарадња, заједничко планирање и свакодневна комуникација и координација активности предуслов за постизање добрих резултата. Истовремено, свако од стручних сарадника има и уже поље специјалности, специфичне послове, приступе и методе, којима доприносе заједничком дјеловању. Као стручњаци у свом пољу, они прате научна достигнућа и истраживања из свих сродних наука, користећи их у свом раду и уводећи их у праксу установа и система у цјелини. За потребе своје установе, али и поља у којем дјелују, стручни сарадници реализују акцијска и друга истраживања, која доприносе бољем разумијевању рада са дјецом и унапређују постојећу праксу.

У свом раду, стручни сарадници се воде високим стандардима професионалне етике и моделују је свим запосленим. Воде бригу о поступању према сваком дјетету и породици, остваривању њихових права дефинисаних Конвенцијом и релевантним законима, и у свакој прилици чувају њихову приватност. Ефикасно раде у тиму, и комуницирају са свима професионално и у пријатељском тону, стављајући увијек добробит дјетета на прво мјесто.

² Под термином васпитно-образовна установа подразумијевају се предшколске установе, основне и средње школе. Овај термин користиће се и у даљем тексту и има исто значење.

³ Под појмом родитељ подразумијевају се родитељи, старатељи и хранитељи.

СТАНДАРДИ ЗАНИМАЊА ЗА СТРУЧНЕ САРАДНИКЕ

Стандард занимања дефинише кључне области и послове који су у дјелокругу рада стручних сарадника, као и компетенције потребне како би се тај посао успјешно обављао. Послови и компетенције дефинисане стандардима представљају генерички оквир и не обухватају све специфичне обавезе и одговорности условљене контекстом у којем стручни сарадници раде, потребама установе и дјеце, те бројем ангажованих стручних сарадника у одређеној установи. Компетенције су дефинисане тако да омогућавају флексибилност и уважавају индивидуалне стилове, потребе и контекст у којем стручни сарадници раде.

Стандарди треба да представљају усаглашени минимум најбоље праксе у складу са потребама занимања, васпитно-образовног система и дефинисаним законским оквиром. Они омогућавају да се осигура јасноћа очекивања у погледу рада стручних сарадника, дају оквир за самопроцјену и вањску евалуацију, омогућавају координацију са другим занимањима унутар васпитно-образовног система и др.

У овом документу дат је приједлог стандарда за четири занимања стручних сарадника у васпитно-образовним установама:

- Педагог у васпитно-образовној установи;
- Психолог у васпитно-образовној установи;
- Социјални радник у васпитно-образовној установи;
- Дефектолог у васпитно-образовној установи.

Стандарди представљају оквир и полазиште за ширу расправу међу стручњацима из наведених занимања, како би се постигло усагла-

шавање, те уједињено разумијевање кључних послова и потребних компетенција. Они треба да подстакну професионални дијалог о наведеним питањима, који може резултирати израдом рјечника стручних појмова и концепата који се користе у раду стручних служби.

СВРХА СТАНДАРДА

Примарна сврха стандарда је да допринесу унапређењу васпитно-образовног процеса кроз унапређење квалитета рада свих запослених у стручним службама. Истовремено, стандардима се жели нагласити значај рада стручне службе, њихов допринос у раду са дјецом, те специфичност и ширина дјелокруга њиховог рада.

Стандарди треба да омогуће уједињено разумијевање послова педагога, психолога, социјалних радника и дефектолога у васпитно-образовној установи, и конзистентан приступ у пружању подршке за развијање потребних компетенција за наведене стручњаке у свим фазама – током иницијалног образовања, приправничког стажа, те кроз континуирани професионални развој и цјеложивотно учење.

Стандарди представљају полазишни документ који може послужити као основа за:

- Израду подзаконских аката везаних за уређење занимања педагога, психолога, социјалних радника и дефектолога, али и других чланова стручне службе у васпитно-образовним установама;
- Самопроцјену и вањску процјену квалитета рада стручне службе;
- Израду плана подршке за приправнике и унапређење система процјене везане за полагање стручног испита;
- Израду плана професионалног развоја утемељеног на објективним процјенама потреба;
- Повезивање са институцијама за иницијално образовање будућих запослених у стручним службама;
- Повезивање и бољу координацију са специфичним институцијама и службама у заједници, попут центара за социјали рад, савјетовалишта, здравствених институција и других који уско сарађују са васпитно-образовним установама;
- Усаглашавање и координацију обавеза и послова унутар васпитно-образовне установе и стручне службе;
- Израду планова рада стручне службе.

ОБАВЕЗЕ ЧЛАНОВА СТРУЧНЕ СЛУЖБЕ

Стандарди за поједина занимања у оквиру стручне службе дефинишу кључне послове и компетенције унутар специфичног дјелокруга рад. Ове компетенције се стичу, унапређују и развијају како током иницијалног образовања тако и кроз континуирани професионални развој и цјеложивотно учење.

Међутим, неке од компетенција могу се издвојити као кључне претпоставке за квалитетан рад свих запослених у стручним службама, и као такве могу се сматрати обавезујућим. Сваки стручни сарадник дужан је да:

- а) Познаје релевантне законе и подзаконске акте којима се регулише рад у васпитно-образовној установи и обавезе стручних сарадника, и увијек дјелује у складу са њима; према обавезама се односи професионално, одржавајући високе стандарде одговорности, тачности и етичности у свом раду.
- б) Познаје и поштује Конвенцију о правима дјетета, Конвенцију о заштити особа са инвалидитетом и другу међународну и локалну легислативу у вези са заштитом и остваривањем права дјетета и породица; дјелује у складу с професионалним начелима и одржава високе стандарде етике и понашања према дјечи, родитељима и колегама; чува приватност и штити податке о дјечи и породицама градећи односе узајамног повјерења и поштовања.
- в) Редовно прати достигнућа у области струке и релевантних научних дисциплина, резултате истраживања и примјере добрих пракси, и у складу са тим иновира и унапређује свој рад и рад цијеле установе; ефикасно користи информацијско-комуникацијску технологију и друге професионалне алате.
- г) У свом раду досљедно моделује и промовише вриједности узајамног поштовања и очувања достојанства сваке особе без обзира на социоекономски статус, поријекло, вјерску и националну припадност и др.; промовише вриједности друштвене правде, ненасиља и подстиче стварање инклузивне културе у својој установи и заједници.
- д) Ефикасно ради у тиму, остварујући блиску сарадњу са колегама у стручној служби, менаџментом установе и свим запосленима, како би осигурали ујединачено поступање и подршку сваком дјетету и породици.

УСЛОВИ РАДА

Радно окружење и специфичности посла

Ради природе посла, потребно је да чланови стручне службе имају издвојен и сигуран простор за рад, који омогућава индивидуалне или групне разговоре са дјецом, породицама и сл.

Исто тако, потребно је обезбиједити простор за сигурно чување документације и података о дјечи и породицама, са лимитираним приступом.

АЛАТИ КОЈИМА СЕ КОРИСТЕ

Послови стручних сарадника укључују низ специјализованих алата и инструмената (тестови, формулари за праћење, скале, инструменти за процјену зрелости и сл.), који су предмет процјене и ревизије па их је потребно осигурати и редовно обновљати.

Стручним сарадницима потребни су дидактички и други специјализовани материјали, апарати и уређаји, те асистивне технологије за рад са дјецом, породицама, наставницима и др.

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА

1. ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

1.1.	Назив занимања: ПЕДАГОГ
1.2.	Шифра/код занимања:
1.3.	Веза са међународном класификацијом:
1.4.	Ниво квалификације:

2. ОПИС ЗАНИМАЊА / КЉУЧНИ ПОСЛОВИ И ПОТРЕБНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

2.1. ОПИС ЗАНИМАЊА

Педагог је стручни сарадник са широким дјелокругом рада усмјереним ка сталном праћењу и унапређивању васпитно-образовне (ВО) праксе, која треба да осигура да свако дијете оствари своје пуне потенцијале, учи, расте и развија се у окружењу које је инклузивно, сигурно и подстицајно. У сарадњи са управом, другим стручним сарадницима, те васпитачима/наставницима, педагог учествује у свим сегментима и фазама рада ВО установе: планирању, програмирању, организацији, реализацији, вредновању и унапређивању. У процесу заједничког планирања рада ВО установе, педагог се ослања на резултате евалуација и анализа стања које израђује, пратећи квалитативне и квантитативне показатеље везане за напредовање дјеце и друге индикаторе квалитета. Реализује и иницира истраживања која доприносе дубљем разумијевању узрока одређених проблема или ефеката уведених промјена и резултате користи за даље планирање рада. У раду са дјецом, педагог успоставља односе узајамног повјерења и јачајући социјалне и емоционалне вјештине дјеце, помаже им да избјегну или превазиђу потешкоће са којима се суочавају. Педагог обавља савјетодавни рад са дјецом и, заједно са васпитачима/наставницима, израђује план подршке. Педагог подстиче развој здравих животних навика код дјеце, ненасилну комуникацију и развој вриједности, утичући на стварање климе и културе засноване на узајамној подршци, емпатији и пријатељству. У том контексту, педагог остварује уску сарадњу са породицама, помажући им да унаприједи своје родитељске компетенције, разумију развој и потребе дјетета, и постану истински партнери ВО установе у свим њеним сегментима.

Као стручњак и критички пријатељ, педагог пружа подршку васпитачима/наставницима у планирању и реализацији процеса подучавања, праћења и процјењивања напредовања дјеце, помажући им да креирају добро окружење за учење и одаберу адекватне методе и стратегије "засноване на савременом приступу настави и учењу и исходима учења. Педагог пружа подршку у идентификацији дјеце са одређеним сметњама у развоју, као и надарене/талентоване дјеце, и учествује као дио тима у изради индивидуални образовни програм (ИОП), анализира потребе васпитача/наставника за даљим стручним усавршавањем и пружа подршку у организацији различитих прилика за професионалну сарадњу, узајамно учење и рефлексију.

Педагог анализира свој рад и континуирано, учи развијајући своје професионалне компетенције, прати и уводи иновацију у свој рад и рад ВО установе, засноване на научним достигнућима и примјерима добре праксе. Поштује етички кодекс професије, подстиче и одржава добре професионалне односе са колегама и доприноси развоју ВО установе и професије у цјелини.

2. 2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ И ПОТРЕБНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

ГРУПЕ ПОСЛОВА	КЉУЧНИ ПОСЛОВИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ (Педагог је компетентан да:)
1. ПЛАНИРАЊЕ, ПРОГРАМИРАЊЕ И ОРГАНИЗОВАЊЕ РАДА УСТАНОВЕ	1.1. Учешће у планирању и програмирању рада установе 1.2. Израда плана и програма рада педагога 1.3. Формирање одјељења / васпитних група 1.4. Организација ваннаставних и ваншколских активности и манифестација 1.5. Учешће у планирању и организацији ВО процеса	- Учествује, као дио тима и уз вођство управе вртића/школе, у изради годишњег програма рада установе, заснованог на анализи стања и потреба, те постављеним дугорочним циљевима - У складу са годишњим програмом рада школе, те у координацији са другим стручним сарадницима, изради годишњи и оперативни план и програм рада педагога, узимајући у обзир потребе дјете, васпитача/наставника. Редовно документује свој рад и резултате активности. - Познаје, бира, прилагођава и користи различите методе за процјену дјете/ученика у функцији формирања одјељења/васпитних група, распоређивања новопридошлих ученика или ученика који су упућени да понове разред. - Испитује потребе и интересовања ученика за учешће у ваннаставним активностима, осигуравајући да се свако дијете осјећа прихваћено и добродошло. - Заједно са наставницима успоставља критеријуме за праћење ефеката ваннаставних активности у складу са потребама и интересовањима дјете. - Пружа стручну помоћ наставницима у планирању наставног процеса / васпитног рада, користећи своје познавање развојне психологије, организације савременог наставног програма, ефикасних методичких и васпитних поступака.
2. ПРАЋЕЊЕ, ВРЕДНОВАЊЕ И УНАПРЕЂИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА	2.1. Систематско праћење и вредновање ВО процеса 2.2. Праћење напредовања дјете/ученика 2.3. Праћење иновативних активности и пројеката 2.4. Координација процеса самоевалуације квалитета и ефеката рада установе.	- Дефинише јасне и мјерљиве индикаторе за праћење и вредновање рада ВО установе утемељене на принципима инклузивне, квалитетне школе. - Бира, прилагођава и користи различите инструменте за опсервацију ВО процеса, ваннаставних и ваншколских активности, у складу са постављеним индикаторима квалитета. - Прати развој дјете у свим аспектима, анализирајући утицај и ефикасност ВО рада на развој; даје стручно мишљење и помаже васпитачима/наставницима да прилагоде свој рад потребама дјете. - Заједно са наставницима и управом ВО установе, израђује квалитативну и кван-

		титативну анализу постигнућа и напредовање ученика у учењу/развоју и владању на класификационим периодима, те предлагаје мјере за побољшање. • Реализује различита квалитативна, квантитативна и акцијска истраживања са циљем анализе квалитета ВО рада, утврђивања узрока одређених проблема или ефикасности нових приступа и модела рада; укључује наставнике у истраживања и подстиче их да их самостално реализују. • Уводи и пружа подршку наставницима у побољшању ВО рада, у складу са резултатима истраживања, доказаним примјерима добре праксе и савременим научним достигнућима. • Као члан тима координира процес самоевалуације и евалуације рада ВО установе, укључујући у тај процес на примјерен начин и дјецу/ученике, родитеље и све запослене; укључује све у професионалну расправу о резултатима и могућностима за унапређење.
3. РАД СА ДЈЕЦОМ/УЧЕНИЦИМА	3.1. Подршка развоју и напредовању дјеце/ученика 3.2. Педагошки савјетодавні и корективни рад са дјецом/ученицима (индивидуални или групни) 3.3. Рад са дјецом на превенцији потешкоћа у учењу и понашању 3.4. Упис дјеце у ВО установу¹ 3.5. Рад на професионалној оријентацији ученика	• Упознаје дјецу са радом педагога и успоставља са њима однос повјерења и узајамног уважавања како би им пружио адекватну подршку и помоћ када је то потребно. • Прати развој и потребе дјеце и пружа савјете и подршку дјеци у договору са васпитачима/наставницима и родитељима, или на захтјев самог дјетета у области учења, развоја, социјалних односа и других питања и проблема са којима се дјеца сусрећу. • Обавља педагошки савјетодавні рад, те педагошко-корективни рад, израђује план подршке за дијете када је то потребно; води евиденцију о раду с дјететом и оствареном напретку, као и евентуалним потешкоћама. • Организује активности са дјецом које промовишу здраве навике и стилове живота (радионице, предавање, презентације...) и активно укључује дјецу у процес; код дјеце развија универзалне људске вриједности узајамног поштовања, подршке и бриге, укључујући и бригу о природи и окружењу. • Познаје и примјењује у раду протоколе о поступању у случајевима вршњачког насиља и насиља над дјецом и са тиме упознаје ученике на развојно примјерен

¹ Односи се на упис у предшколску установу, основну и средњу школу.

		начин, осигуравајући да свако дијете разумије шта је насиље, како га препознати и коме се обратити; са другим стручњацима осмишљава и реализује превентивне и интервентне програме, поучавајући дјецу саморегулацији, ненасилном рјешавању проблема и другим стратегијама. • Као члан тима врши процјену когнитивне, социјалне и емоционалне спремности дјетета за упис у ВО установу, као и рангирање и анализу потребне документације, водећи рачуна о специфичностима сваког дјетета. • Као члан тима учествује у изради програма професионалне оријентације, односно каријерног савјетовања ученика и пружа им потребне информације које им могу помоћи при одабиру занимања и/или наставка школовања. • Континуирано води и прегледа документацију о раду са дјецом/ученицима и чува повјерљивост свих података.
4. РАД СА ВАСПИТАЧИМА/ НАСТАВНИЦИМА	4.1. Унапређење квалитета и ефикасности ВО рада са дјецом 4.2. Креирање климе за подршку и учење 4.3. Подршка наставницима у раду са дјецом са сметњама у развоју и талентованом/надареном дјецом 4.4. Подршка у унапређењу партнерства са породицама и заједницом.	• Прати и пружа стручну помоћ васпитачима/наставницима у реализацији наставног плана и програма – прати и предлаже методичке поступке, облике рада, дидактичка средства и др. • Пружи подршку васпитачима/наставницима у креирању подстицајне и сигурне средине за учење (организација простора, избор дидактичких средстава и материјала, мјере сигурности). • Помаже васпитачима/наставницима у примјени васпитних поступака који подстичу позитивну дисциплину засновану на стварању добрих односа са и међу дјецом, развоја саморегулације, одговорности за сопствене поступке, разумијевања посљедица понашања на друге, развоја емпатије и сл. • Организује састанке са наставницима појединачно и у групама, како би подстакао добре и професионалне односе, узајамну подршку и сарадњу у планирању и реализацији рада са дјецом, заједничком рјешавању проблема и прављењу уједначених васпитних и других стратегија. • Помаже наставницима да израде јасне и уједначене критеријуме за праћење и процјењивање (оцјењивање) напредовања дјеце; подстиче коришћење формативног праћења и процјењивања ради правовремене подршке дјеци.

5. ПАРТНЕРСТВО СА ПОРОДИЦОМ И ЗАЈЕДНИЦОМ

5.1. Израда плана за развој партнерства са породицом и заједницом на нивоу ВО установе

5.2. Развој партнерства, едукативни и савјето-давні рад са породица-ма

5.3. Развој партнерства школе и друштвене заједнице.

- У сарадњи са руководством ВО установе, израђује свеобухватни план развоја партнерства са породицама и заједницом, усмјерен на успостављање добрих односа заснованих на узајамном повјерењу и поштовању.
- У складу са планом и потребама родитеља, организује или самостално реализује различите форме едукативног и/или савјетодавног рада са породицама (радионице, предавања и сл.) на тему васпитних поступака, учења и развоја дјеце и других које доприносе развоју партнерства и јачању родитељских компетенција.
- Помаже у активном укључивању родитеља у различите активности у ВО установи, његујући добре узајамне односе, и посвећеност заједничком раду на пружању подршке сваком дјетету; креира услове да се сваки родитељ осјећа добро дошло и прихваћено.
- У сарадњи са другим стручњацима, пружа савјетодавну помоћ и подршку појединим родитељима или групама родитеља дјеце/ученика који имају потешкоће у развоју, учењу, проблеме у понашању или су надарена, односно талентована.
- Родитеље упознаје са школским правилима понашања и узајамног опхођења, као и са протоколом о поступању у случајевима вршњачког насиља и насиља над дјецом, позивајући да се активно укључе у све превентивне активности.
- Иницира и остварује сарадњу са релевантним институцијама и установама за бригу о дјечи и породицама и посредује у заједничком дјеловању на превенцији и у случајевима пружања подршке дјечи и породицама.
- Остварује сарадњу са културним, умјетничким институцијама, организацијама цивилног друштва, у циљу обогаћивања ВО процеса, ваннаставних и ваншколских активности.

6. ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ

6.1. Саморефлексија и самоевалуација и израда плана професионалног развоја

6.2. Континуирано стручно усавршавање и професионални развој на нивоу ВО установе

- Анализира и вреднује свој рад на основу објективних показатеља и израђује лични план професионалног развоја; користи формалне, неформалне и информалне прилике за професионални развој и напредовање.
- Организује различите програме и форме професионалног развоја на нивоу ВО установе, у складу са потребама васпитача/наставника, циљевима ВО установе, те потребама и постигнутим резултатима дјеце; прати и документује ефикасност ових програма.

- Помаже васпитачима/наставницима да процијене свој рад и поставе циљеве за професионални развој, засноване на стандардима занимања.
- Ствара климу узајамне професионалне подршке, подстичући васпитаче/наставнике да се посјећују, сусрећу и расправљају о важним темама, дијеле знања и искуства и уче једни од других.

Организује пријем и пружа подршку правницима у процесу увођења у рад, сарадње са ментором и праћења напредовања.

7. РАД У СТРУЧНИМ ОРГАНИМА И ТИМОВИМА НА НИВОУ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНЕ УСТАНОВЕ И ВАН ЊЕ

7.1. Учешће у раду стручних и савјетодавних органа ВО установе

7.2. Учешће у раду тимова на нивоу ВО установе

7.3. Учешће у раду професионалних тијела и организација ван ВО установе

- Учествује и активно доприноси раду стручних и савјетодавних органа у ВО установи; подстиче тимски рад, размјену информација, заједничко планирање и усаглашено дјеловање у раду са дјецом и породицама.
- Учествује у раду различитих тимова и група које реализују активности усмјерене ка унапређењу квалитета и промоцији рада ВО установе; учествује у припремама и реализацији манифестација, хуманитарних и других волонтерских акција, које доприносе учењу дјеце и повезивању свих учесника ВО процеса у и ван установе.
- Учествује у раду мултисекторског тима у оквиру програма „Брига о дјечи – заједничка одговорност и обавеза“ ради обезбјеђивања сигурног и подстицајног окружења за раст и развој дјеце.
- Пружа помоћ другим стручњацима и дијели своје знање и искуство како би подржао развој установе, те васпитања и образовања у цјелини.
- Сарађује са стручњацима, удружењима и институцијама ван ВО установе у реализацији пројеката, истраживања, организацији стручних скупова и сл. Даје свој допринос раду удружења педагога, као и раду различитих реформских и других професионалних група и тијела основаних са циљем унапређења струке и ВО праксе.

Помаже у организацији и ефикасном функционисању савјета родитеља и савјета ученика, осигуравајући једнаку партиципацију и уважавање ставова, мишљења и иницијатива родитеља и ученика у раду ВО установе.

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА

1. ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

1.1.	Назив занимања: ПСИХОЛОГ
1.2.	Шифра/код занимања:
1.3.	Веза с међународном класификацијом:
1.4.	Ниво квалификације:

2. ОПИС ЗАНИМАЊА/КЉУЧНИ ПОСЛОВИ И ПОТРЕБНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

2.1. ОПИС ЗАНИМАЊА

Психолог у ВО установи је стручни сарадник који у вршењу своје професионалне дјелатности поштује принципе хуманистичког и холистичког приступа кроз примјену адекватно стечених знања и вјештина из фундаменталних и примјењених области психологије, а примарно из школске, развојне и социјалне психологије.

Крајњи исход психолошке дјелатности у ВО установи усмјерен је ка приоритетном остваривању најбољих интереса дјетета. Тежиште рада психолога усмјерено је ка препознавању, разумијевању и објашњењу дјететових/ученикових потреба и понашања, те пружању различитих видова психолошке подршке у оптимизацији дјететових/ученикових стања и понашања. Психолог, кроз тимски рад, анализира, предвиђа, осмишљава, подстиче и усмјерава развој ВО дјелатности установе, тако да она буде у потпуности усклађена са потребама и развојним потенцијалима дјетета/ученика. Рад психолога са васпитачима/наставницима и родитељима фокусиран је на њихово оспособљавање за разумијевање дјететових/ученикових потреба и понашања. Психолог ради на изградњи партнерских односа и квалитетне сарадње са родитељима кроз психоедукативну подршку и подстицај на активније укључивање родитеља у живот ВО установе. Доприноси да односи у ВО установи буду утемељени на правима и одговорностима, повјерењу, поштовању и прихватању и кроз властити примјер промовише тимски рад, ефективну комуникацију и поштовање права и одговорности на послу. Сагледавајући потребе дјетета/ученика, њихових родитеља и васпитача/наставника, у партнерску сарадњу укључује представнике других институција и организација (здравствених, социјалних, безбједносних, културних, спортских и др.) с циљем стварања позитивних ефеката процеса социјализације на развој дјетета/ученика.

Психолошку подршку психолог може да врши индивидуално и групно, самостално и у сарадњи са другим стручним сарадницима у ВО установи. Психолог користи савремена знања и адекватну едукованост за вршење психолошке процјене дјетјег зрелости, дјетјег когнитивног и социоемоционалног развоја, развоја личности, мотивације, социјалних вјештина, ставова и интересовања, како би на ефективан и ефикасан начин допринио развоју, напредовању и постигнућима сваког дјетета/ученика у различитим развојним фазама. Психолог пружа подршку ученицима у постизању бољег како школског тако и предшколског постигнућа и успјеха кроз идентификовање специфичних потешкоћа у учењу: проблема са усмјеравањем пажње и одржавањем концентрације, мотивацијом за учењем, коришћењем непримјерених стратегија учења и у савладавању испитне анксиозности, а у сарадњи са другим стручним сарадницима у ВО установи. Психолог пружа психолошку подршку даровитој дјетети/ученицима кроз препознавање даровитости и развој програма за подстицање њихових способности. У сарадњи са другим стручним сарадницима и васпитачима/наставницима, психолог препознаје проблеме у понашању и вршњачким односима дјетета/ученика и развија, реализује и евалуира програме превенције друштвено непожељних и неприхватљивих понашања, програме јачања самопоуздања, самопоштовања и социјалних вјештина дјетета/ученика. Психолог кроз стручне консултације пружа подршку васпитачима/наставницима за провођење оваквих програма са дјецом/ученицима. Психолог учествује и спроводи кризне интервенције у ВО установама у случајевима када се дјетети/ученицима догоде тешки трауматски догађаји (нпр. смрт блиског члана породице, развод родитеља) и различити облици насиља.

У вршењу психолошке дјелатности психолог се користи научно утемељеним психолошким методама и техникама рада. Све послове обавља у складу са Етичким кодексом Друштва психолога Републике Српске, чува дигнитет струке и промовише психологију у ВО систему.

2.2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ И ПОТРЕБНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

ГРУПЕ ПОСЛОВА	КЉУЧНИ ПОСЛОВИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ (Психолог је компетентан да:)
1. РАД СА ДЈЕЦОМ /УЧЕНИЦИМА	1.1. Психолошка процјена дјетета/ученика	У свом раду користи релевантне психолошке технике за процјењивање способности и особина, као и за праћење развоја, усмјеравање и напредовање дјетета/ученика почев од уписа у ВО установу, обрађује податке и добијене резултате користи у складу са Етичким кодексом Друштва психолога РС и у најбољем интересу дјетета/ученика.
	1.2. Планирање рада са дјецом/ученицима	
	1.3. Психолошко-савјетодавни рад са дјецом/ученицима (индивидуални и/или групни)	Користећи резултате урађених анализа и из њих проистеклих мјера и препорука, израђује планове: рада у одјељенској заједници, индивидуалног и групног рада са дјецом/ученицима, индивидуалног плана бриге за ученика, рада са дјецом/ученицима са сметњама у развоју, рада са талентованом и даровитом дјецом/ученицима.
	1.4. Превентивни рад са дјецом/ученицима	Користећи знања из фундаменталних и примјењених области психологије, идентификује узроке различитих облика неприлагођеног понашања, проблема у учењу, емоционалне и/или породичне потешкоће, потешкоће у односу са вршњацима или уопште у социјализацији и кроз савјетодавно-инструктивни рад помаже дјеци/ученицима да их савладају.
	1.5. Рад са талентованом и даровитом дјецом/ученицима и рад са дјецом/ученицима са сметњама у развоју	По потреби спроводи интервенције у кризи на индивидуалном нивоу, на нивоу одјељења и на нивоу школе.
	1.6. Рад на професионалној оријентацији ученика	По потреби као партнере укључује родитеље, васпитаче/наставнике, одјељењског старјешину, вршњаке или неку другу организацију и/или институцију у рад са дјететом/учеником.
	1.7. Подршка раду ученичких организација	- Предлаже мјере за превазилажење идентификованих проблема и појава, учествује у њиховом спровођењу и у евалуацији исхода. - Користећи психолошке радионице, тематска предавања, индивидуалне или групне разговоре са дјецом/ученицима или друге методе рада, превентивно дјелује на појаву било којег облика насиља, злостављања и занемаривања, превенцији ризичних понашања, затим програма за развијање толеранције, емпатије, ненасилног рјешавања сукоба. - Континуирано упознаје дјецу/ученике са улогом психолога у ВО установи. - Помаже дјеци/ученицима у изградњи социјалних вјештина, јачању самопоуздања и самопоштовања.

- Промовише поштовање различитости, толеранцију и недискриминацију, утичући на развијање оптималног амбијента за очување физичког и менталног здравља и достојанства сваког дјетета/ученика.
- Идентификује узрочнике ниског степена мотивације и неподстицајне радне атмосфере, с циљем превенирања лошег успјеха у школи.
- У сарадњи са члановима тима учествује у идентификацији дјеце/ученика са сметњама у развоју и талентоване и даровите дјеце/ученика, њихових потреба, континуирано прати њихов развој и постигнућа и учествује у осмишљавању активности за подстицање њихових способности и вјештина.
- Доприноси стварању инклузивне климе у ВО установи.
- У сарадњи са члановима тима учествује у изради и реализацији програма професионалне оријентације ученика и пружа савјете у погледу могућих избора професионалног усмјерења.
- У сарадњи са члановима стручне службе, организује и усмјерава рад ученичких организација у школи.

2. РАД СА РОДИТЕЉИМА

2.1. Психолошко-савјетодавањ рад са родитељима (индивидуални и/или групни)

- Информише родитеље о улози и задацима психолога у ВО установи, као и о додатним облицима подршке, у ВО установи и заједници, на основу идентификације потреба њихове дјеце.

2.2. Едукативна подршка родитељима

- Прикупља од родитеља податке који се тичу дјететовог/учениковог развоја и услова живота, с циљем упознавања и праћења.

2.3. Планирање рада са родитељима

- Информише и савјетује родитеља у циљу стицања вјештина за успјешно подстицање способности и постигнућа њиховог дјетета, а на основу процјене потреба и интересовања.

2.4. Рад са родитељима талентоване и даровите дјеце/ученика и дјеце/ученика са сметњама у развоју

- Саопштава резултате тестирања дјетета/ученика.
- Савјетодавањ ради са родитељима чијој дјеци је одређен појачан васпитни рад.
- Истиче начело повјерљивости добијених података и уважава права и одговорности родитеља.

2.5. Подршка у раду савјета родитеља

- Реализује едукативне активности које се тичу развојних и других потреба њихове дјеце, помажући родитељима да их препознају, разумију и савјетује их како да се понашају у односу на њих.

- Обавља психоедукацију родитеља о значајним темама за унапређење родитељских компетенција у савременом добу.
- У сарадњи са осталим члановима тима, информише родитеље о програму професионалне оријентације ученика и ради на оснаживању улоге родитеља у даљем избору професионалних усмјерења ученика.
- Користећи резултате урађених анализа и из њих проистеклих мјера и препорука, израђује планове савјетодавног рада са родитељима и едукативне подршке родитељима, а у сарадњи са члановима тима планове рада са родитељима талентоване и даровите дјеце/ученика и рада са родитељима дјеце/ученика са сметњама у развоју.
- У сарадњи са члановима тима упознаје родитеље талентоване и даровите дјеце/ученика са њиховим потребама и пружа им подршку.
- У сарадњи са члановима тима континуирано сарађује са родитељима дјеце/ученика са сметњама у развоју, благовремено их информише о напредовању њиховог дјетета, пружа им подршку и усмјерава их како да адекватно одговоре потребама дјетета.
- У сарадњи са члановима стручне службе доприноси раду савјета родитеља.
- Подстиче и усмјерава учешће родитеља у животу и раду ВО установе и развој партнерства породице и ВО установе.

3. РАД СА ВАСПИТАЧИМА/ НАСТАВНИЦИМА

2.1. Психолошко-савјетодавни рад са васпитачима/наставницима (индивидуални и/или групни)

2.2. Пружање подршке васпитачима/наставницима у раду са дјецом/ученицима са сметњама у развоју и талентованој и даровитој дјеци/ученицима

2.3. Едукативна подршка васпитачима/наставницима

Планирање рада са васпитачима/наставницима

- Савјетује васпитаче/наставнике како да подстичу развој емоционалних и социјалних компетенција код дјеце/ученика.
- Помаже им у избору метода ВО рада и учења у односу на индивидуалне потребе дјеце/ученика.
- Промовише различите методе које подстичу развој креативности и учешће дјеце/ученика у ВО раду.
- Сарађује са васпитачима/наставницима у идентификовању дјеце/ученика са сметњама у развоју, талентоване и даровите дјеце/ученика и даје им подршку.
- Савјетује васпитаче/наставнике приправнике о стратегијама ефикасне комуникације са свим учесницима ВО процеса.
- Пружа подршку васпитачима/наставницима да препознају индикативне облике понашања¹ дјеце/ученика и помаже им приликом уноса истих у законом предвиђене обрасце².

¹ Примјена Листе за наставничке опсервације у оквиру програма „Реферални механизам подршке дјеци у школама Републике Српске“.

² У предшколској установи то је књига за праћење развоја и учења дјетета. У школи то је ВО картон.

- Пружа подршку васпитачима/наставницима у раду са родитељима.
- Пружа стручну помоћ тиму који учествује у изради индивидуалних/индивидуализованих¹ образовних програма у складу са способностима дјеце/ученика.
- Упознаје васпитаче/наставнике са карактеристикама дјеце/ученика са сметњама у развоју и талентоване и даровите дјеце/ученика и предлаже поступке које доприносе њиховом даљем расту и развоју.
- Организује предавања или радионице из релевантних области психологије.
- Подстиче толеранцију како у односу према дјечи/ученицима тако и у односу према другим запосленим у ВО установи.
- Савјетује васпитаче/наставнике о стратегијама за ефикасно управљање групом дјеце/ученика, стратегијама ефикасне комуникације са ученицима, родитељима и васпитачима/наставницима и упућује их на узрасне карактеристике дјеце/ученика.
- Користећи резултате урађених анализа и из њих проистеклих мјера и препорука, израђује планове: савјетодавног рада са васпитачима/наставницима и едукативне подршке васпитачима/наставницима.

³ У предшколској установи индивидуализовани образовни програм зове се индивидуализовани програм прилагођен индивидуалним потребама дјетета.

4. ПЛАНИРАЊЕ И ПРОГРАМИРАЊЕ, ДОКУМЕНТОВАЊЕ И АНАЛИТИЧКО-ИСТРАЖИВАЧКИ РАД

4.1. Израда програма рада

4.2. Вођење психолошке документације

4.3. Учешће у истраживачким пројектима

4.4. Израда и коришћење психолошких мјерних инструмената

- Израђује властити годишњи програм рада и мјесечне/оперативне програме рада¹.
- Учествоје у изради појединих дијелова годишњег програма рада ВО установе.
- Учествоје у изради развојног плана школе.
- Континуирано води и ажурира сву релевантну документацију за рад психолога у ВО установи.
- Истражује ВО праксу, са посебним акцентом на специфичности дјеце/ученика и васпитача/наставника, те у складу са истим осмишљава и реализује истраживања/пројекте.
- Учествоје у истраживањима других установа/организација које се баве ВО подручјима.
- За процјену и задовољење образовних, психолошких, социјалних и професионалних потреба дјеце/ученика, дјеце/ученика са сметњама у развоју и талентоване и даровите дјеце/ученика израђује и користи упитнике, анкете и скале процјене.

¹ Израда мјесечних/оперативних програма рада односи се на психологе у основним и средњим школама.

5. ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ И ВРЕДНОВАЊЕ КВАЛИТЕТА РАДА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНЕ УСТАНОВЕ

5.1. Професионални развој

5.2. Учешће у процесу самоевалуације и самовредновања рада ВО установе

- Планира и реализује сопствени професионални развој користећи разне формалне и неформалне начине усавршавања (прати стручну и научну литературу, укључује се у одговарајуће облике професионалног развоја који унапређују рад психолога, укључује се у домаће и међународне пројекте из области развојне и школске психологије, похађа стручне скупове и учествује у њиховом раду, израђује и ажурира документацију о свом професионалном развоју).
- У сарадњи са педагогом помаже васпитачима/наставницима при избору теме за стручно усавршавање, сугеришући оне теме које могу унаприједити квалитет њиховог ВО рада.
- У сарадњи са члановима тима доприноси процесу самовредновања рада ВО установе, предлаже мјере чији је циљ унапређење ВО рада и прати реализацију истих.
- Врши евалуацију сопственог рада и постигнућа у циљу унапређивања свог професионалног развоја.

6. РАД У СТРУЧНИМ ОРГАНИМА, ТИМОВИМА И САРАДЊА СА ДРУШТВЕНОМ СРЕДИНОМ

6.1. Рад у стручним органима

6.2. Рад у тимовима

6.3. Сарадња са друштвеном средином

- Учествује и конструктивно доприноси раду стручних органа¹ ВО установа.
- Учествује и доприноси раду струковних удружења.
- Учествује и конструктивно доприноси раду тимова² у ВО установи који се формирају с циљем остваривања одређених задатака или програма.
- Учествује у раду мултисекторског тима у оквиру програма „Брига о дјечи – заједничка одговорност и обавеза“ ради обезбјеђивања сигурног и подстицајног окружења за раст и развој дјеце.
- На основу урађених анализа и потреба учествује у изради планова рада тимова и њиховој реализацији и евалуацији.
- Сарађује са релевантним стручним институцијама, локалном заједницом, медијима и широм друштвеном средином за остваривање циљева ВО рада и добробити дјеце/ученика.
- Менторски рад са психолозима приправницима.

¹ Стручни органи су органи дефинисани Законом о предшколском васпитању и образовању РС, Законом о основном васпитању и образовању РС и Законом о средњем образовању и васпитању РС.

² У школским установама то су: мултисекторски тим, тим за самовредновање квалитета рада и др., а у предшколској установи је: опсервациони тим.

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА

1. ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

1.1. Назив занимања: СОЦИЈАЛНИ РАДНИК

1.2. Шифра/код занимања:

1.3. Веза с међународном класификацијом:

1.4. Ниво квалификације:

2. ОПИС ЗАНИМАЊА / КЉУЧНИ ПОСЛОВИ И ПОТРЕБНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

2.1. ОПИС ЗАНИМАЊА

Социјални рад у ВО установи, као дио јединственог социјалног рада, заснован је на научним знањима и практичним искуствима, а циљ му је да створи услове и пружи помоћ дјеци/ученицима погођеним различитим социјалним проблемима, угроженим различитим врстама ускраћености или склоним ризичним понашањима, да се успјешно социјализују, образују и оспособе за самосталан живот у заједници.

Социјални радник, самостално и у сарадњи са другим професионалцима, помаже дјеци/ученицима, родитељима и наставницима/васпитачима у превазилажењу социјалних и породичних проблема, у отклањању или ублажавању различитих врста угрожености и ризика који осујећују дијете/ученика у његовом развоју. Својим активностима непосредно утиче на социјални развој, васпитање и образовање дјете/ученика, те им пружа подршку и конкретну помоћ у рјешавању проблема који их онемогућавају да постигну успјех. Користећи своја знања, научно провјерене и утемељене методе, вјештине, технике и етичке принципе струке, у непосредном контакту са дјецом и родитељима, социјални радник идентификује проблеме, ради на њиховом отклањању или ублажавању, те превентивно дјелује како би дао допринос креирању сигурног, подстицајног и инклузивног окружења за несметан раст и развој сваког ученика. Савјетодавним радом оснажује родитеље да адекватније одговоре родитељском задатку, а наставнике да сагледају шири контекст у којем дјеца одрастају, а који је од утицаја на школска постигнућа. Познаје и примјењује законске процедуре из области заштите дјете и породице, те законске оквири које се тичу социјалног и ВО рада.

Социјални радник у ВО установи остварује циљеве и задатке свог рада подстицањем – активирањем унутрашњих чинилаца у ВО установи и њиховим повезивањем са чиниоцима ван установе – породицом, одговарајућим организацијама и институцијама, као и појединцима и групама грађана у ужој и широј социјалној средини, који могу допринијети побољшању квалитета животних и радних услова дјетета/ученика и свестраном развоју његове личности.

2.2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ И ПОТРЕБНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

ГРУПЕ ПОСЛОВА	КЉУЧНИ ПОСЛОВИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ (Социјални радник је компетентан да:)
1. РАД СА ДЈЕЦОМ	1.1. Индивидуални и групни савјетодавни рад са дјецом/ученицима 1.2. Идентификовање дјеце у ризику и пружање подршке и помоћи 1.3. Планирање и израда индивидуалног плана за дијете 1.4. Планирање и предузимање конкретних активности и интервенција на превазилажењу или ублажавању неповољних околности за дјецу/ученике 1.5. Документовање рада са дјецом	• Идентификује дјецу/ученике под ризиком, препознаје приоритетне проблеме, планира и дјелује у складу са овлашћењима и правилима струке социјалног рада. • Савјетодавним радом оснажује и помаже дјеци/ученицима у њиховом расту и развоју и превладавању стресних ситуација изазваних породичним приликама, здравственим стањем, социопатолошким понашањем или другим специфичностима. • Организује, унапређује и подстиче добровољне социјално-хуманитарне активности дјеце/ученика. • Доприноси стварању сигурног окружења у којем дјеца борава и развија позитивну климу у ВО установи. • Доприноси социјалном укључивању ученика са потешкоћама у развоју, те њиховој потпуној инклузији у редовном школовању, упознајући дјецу, наставнике и родитеље са важним информацијама из области инклузивног образовања. • Брзо и ефикасно реагује у кризним ситуацијама водећи рачуна о сигурности и најбољем интересу дјетета. • Пружи помоћ у прилагођавању дјеце/ученика у ВО установи и развијању социјалних вјештина ученика. • Разумије и поштује етичке принципе у раду са дјецом и њихова права. • У складу са препознатим потребама израђује стручна мишљења, социјалне анамнезе и извјештаје. • Континуирано и одговорно евидентира свакодневне активности.
2. РАД СА ПОРОДИЦОМ	2.1. Индивидуално и групно информисање и савјетовање 2.2 Планирање и предузимање конкретних активности/интервенција на унапређењу социјалног положаја и породичног функционисања и помоћ у отклањању и ублажавању тешкоћа	• Прати, примјењује и родитеље информиса о законским и подзаконским прописима који уређују област васпитања и образовања. • Редовно и на адекватан начин информиса породицу о чињеницама и појавама у вези са ризичним понашањима дјеце/ученика. • Савјетодавним радом дјелује на унапређење родитељских вјештина. • Пружи стручну помоћ у вези са оства-

2.3. Укључивање родитеља у школске активности (социјалне акције, пројекте, ваннаставне активности, професионалну оријентацију)

ривањем права из области социјалне и дјечје заштите повезујући родитеље са другим системима заштите.

- Пружи јасне и прецизне информације у вези са проценом и усмјеравањем дјецe и омладине са сметњама у психофизичком развоју.
- Посредује, лобира и заступа породицу код остваривања права у ситуацијама када породица сама није у могућности.
- Непосредно се обраћа надлежној институцији за помоћ и заштиту породице или њених појединих чланова.
- Препозна и уважава специфичности различитих породица и релација унутар њих и у складу са тим бира технике и поступке у савјетовању.
- Разумије и поштује етичке принципе социјалног рада и примјењује их у свом раду.

3. АНАЛИТИЧКО-ИСТРАЖИВАЧКИ И ПРЕВЕНТИВНИ РАД

3.1. Праћење и анализа социјалних услова, потреба и ризичних понашања дјецe/ученика

3.2. Учешће у истраживањима од интереса за школу и заједницу

3.3. Превентивно дјеловање

- Прикупља, анализира и обрађује податке добијене самостално или у комуникацији са наставницима, другим стручним сарадницима школе, родитељима, ученицима, другим институцијама и организацијама.
- Осмишљава активности и проводи истраживања за добробит дјецe и активности на јачању превентивног рада у школи.
- Препознаје значајне теме и у складу са потребама, узрастом и интересовањима ученика креира и реализује превентивне активности.
- Доприноси самовредновању квалитета рада ВО установе, креирању извјештаја о самовредновању и предлагању мјера за побољшање квалитета из дјелокруга свог рада.

4. ПЛАНИРАЊЕ РАДА, САРАДЊА СА НАСТАВНИЦИМА И СТРУЧНИМ ОРГАНИМА ШКОЛЕ

4.1. Учешће у изради годишњих аката школе из домена свог рада

4.2. Израда годишњег плана и програма рада социјалног радника

4.3. Индивидуално и групно информисање и савјетовање наставника

- Учествује у изради стратешких докумената школе (годишњи програм рада школе, развојни план, правилници, протоколи и слично).
- Израђује ефикасан и остварив годишњи план и програм рада.
- Препозна значај тимског рада и сарадње у циљу унапређења квалитета ВО рада, истовремено развијајући своје личне и професионалне компетенције за тимско дјеловање.
- Ради ефикасно у тиму и мотивише наставнике на заједничко дјеловање.

4.4. Учешће у организовању тимова и тимском раду у школи

4.5. Учешће у раду сједница стручних органа у школи

4.6. Рад у мултисекторском тиму

- Континуирано сарађује са наставницима и одјељенским старјешинама ученика у ризику и размјењује информације.
- Савјетује наставнике с циљем препознавања и разумијевања фактора који утичу на школска постигнућа и понашање ученика (културолошки, социоекономски, породични, здравствени и др.) и пружа подршку у примјени Листе за систематизовање наставничких опсервација.
- Информише и савјетује наставнике у вези са препознавањем и пријављивањем злостављања и занемаривања дјеце, вршњачким насиљем, актуелним законским прописима из области заштите породице и дјеце и др.
- Учествује у раду мултисекторског тима у оквиру програма „Брига о дјечи – заједничка одговорност и обавеза“ ради обезбјеђивања сигурног и подстицајног окружења за раст и развој дјеце.
- Осмишљава и реализује информативно-савјетодавни састанак са наставницима у вези са безбједности и заштитом дјеце и другим актуелним темама.
- Препознаје и залаже се за најбољи интерес дјетета на сједницама стручних органа.
- Активно учествује у раду и даје стручни допринос савјету ученика и савјету родитеља.
- Учествује у раду сједница наставничког вијећа, одјељенских вијећа, даје мишљење и приједлоге за рјешавање ВО проблема, информише стручне органе о резултатима проведених истраживања и анализа.
- Обавља све послове и обавезе из дјелокруга свога рада произашле из реализације програма рада мултисекторског тима „Брига о дјечи – заједничка одговорност и обавеза“.

5. САРАДЊА СА ЛОКАЛНОМ ЗАЈЕДНИЦОМ И ДРУГИМ ИНСТИ- ТУЦИЈАМА И ОР- ГАНИЗАЦИЈАМА

5.1. Сарадња са профе-
сионалцима, институ-
цијама и организацијама
на нивоу локалне зајед-
нице, општине и шире

5.2. Иницирање и учешће
у пројектним активно-
стима и истраживањима

- Континуирано развија партнерство и са-
радњу са стручним радницима из других
установа и система за добробит дјеце/
ученика и ВО установе.
- Остварујући сарадњу са различитим
субјектима у локалној заједници осигу-
рава остваривање права дјеце/ученика и
заштиту њихових интереса.
- Доставља информације о дјечи/ученици-
ма у складу са природом проблема по-
штујући принцип етичности.
- Иницира и остварује сарадњу са другим
субјектима у заједници који могу допри-
нијети раду школе (институцијама, уста-
новама, организацијама и појединцима у
заједници).
- Познаје и разумије обим дјеловања и над-
лежности других институција и организа-
ција од значаја за дијете и породицу.
- Учествоје у пројектима, социјалним ак-
цијама и другим активностима других ор-
ганизација и заједница када се ради о пи-
тањима релевантним за школу и ученике.

6. РАЗВОЈ ПРО- ФЕСИОНАЛНИХ ВЈЕШТИНА И ЗНАЊА

6.1. Континуирано стру-
чно усавршавање

6.2. Праћење развоја и
иновација у социјалном
раду кроз савремену
литературу, едукације,
учешће на семинарима
и др.

6.3. Континуирано пра-
ћење промјена у закон-
ским прописима који
се односе на области
дјеловања социјалног
рада и образовања

6.4. Менторство

- Евалуира сопствену праксу и остварене
резултате на основу објективних показатеља
ради планирања свог професионалног
развоја.
- Примјењује концепт цјеложивотног
учења, прати савремене промјене у тео-
рији и пракси социјалног рада.
- Користи формалне, неформалне и инфор-
малне прилике за професионални развој,
у складу са процијењеним потребама.
- Учествоје у формалним и неформалним
облицима размјене искуства и сарадње са
другим професионалцима у циљу јачања
властитих компетенција.
- Несебично преноси знања и помаже у
практичном усавршавању студената и
приправника.

СТАНДАРД ЗАНИМАЊА

1. ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

1.1. Назив занимања: ДЕФЕКТОЛОГ СПЕЦИЈАЛНИ ЕДУКАТОР РЕХАБИЛИТАТОР

1.2. Шифра/код занимања:

1.3. Веза с међународном класификацијом:

1.4. Ниво квалификације:

2. ОПИС ЗАНИМАЊА/ КЉУЧНИ ПОСЛОВИ И ПОТРЕБНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

2.1. ОПИС ЗАНИМАЊА

Улога и обавеза стручног сарадника дефектолога/специјалног едукатора и рехабилитатора је да подстиче и усмјерава развој ученика/дјетета са развојним тешкоћама, сметњама и дисхармонијама, полазећи од његовог тренутног нивоа, уважавајући његове способности, капацитете и потребе, до максималне остварености урођених потенцијала.

Самостално, али и са другим стручним сарадницима и наставницима/васпитачима, планира, припрема и реализује активности дијагностичко-корективног рада и учења и поучавања, ослањајући се на општа и специјализована знања, вјештине и способности неопходне за ефикасну едукацију и рехабилитацију ученика/дјетета.

Тимским радом у школи / предшколској установи и сарадњом са породицом и заједницом креира безбједно, стимулативно и инклузивно окружење, подстичући узајамну подршку и уважавање различитости, те обезбјеђује неопходне предуслове за адекватан развој дјетета/ученика. Пружа стручну подршку наставницима/васпитачима и родитељима дјетета/ученика у вршењу професионалних, односно родитељских обавеза и дужности.

Стручни сарадник дефектолог / специјални едукатор и рехабилитатор осмишљава, одабира и примјењује поступке, методе и стратегије у превенцији, дијагностици и корекцији различитих облика посебних потреба ученика/дјеце, односно тешкоћа и сметњи у развоју, као и праћењу и документовању развоја и напредовања.

Анализира властити рад, али и друге сегменте рада и живота школе са циљем унапређења квалитета. Континуирано учи и унапређује своје професионалне компетенције и доприноси развоју школе и професије у цјелини. У свом раду руководи се етичким принципима професије, поштује прописана правила и процедуре и увијек дјелује у најбољем интересу сваког ученика/дјетета.

2. 2. КЉУЧНИ ПОСЛОВИ И ПОТРЕБНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

ГРУПЕ ПОСЛОВА	КЉУЧНИ ПОСЛОВИ	КОМПЕТЕНЦИЈЕ (Дефектолог специјални едукатор рехабилитатор је компетентан да:)
1. ПЛАНИРАЊЕ, ПРОГРАМИРАЊЕ И ПРИПРЕМАЊЕ ЗА НЕПОСРЕДАН РАД	1.1. Израда годишњег и оперативних планова и програма рада дефектолога/ едукатора– рехабилитатора. 1.2. Планирање и програмирање и припремање непосредног рада са ученицима 1.3. Израда плана и програма рада са наставницима/ васпитачима и родитељима. 1.4. Израда и одабир дијагностичких и дидактичких материјала.	• Изради глобални план и оперативне програме рада обухватајући све сегменте дјелокруга свога рада, наводећи очекиване циљеве, временску динамику и људске и материјалне ресурсе. • Изради едукативно-рехабилитацијски и корективни програм за свако дијете/ученика, поштујући врсту и степен тешкоће или сметње, индивидуалне потенцијале дјетета/ученика, а у складу са принципима струке. • На основу дефинисаних потреба изради програм сарадње са родитељима, чија ће реализација оснажити њихове супортивне капацитете. • Изради програм сарадње са професионалцима у школи/предшколској установи у циљу јачања њихових компетенција за препознавање одступања од развоја, разумијевање развојних тешкоћа и сметњи, те планирање, реализацију и праћење и вредновање рада са дјецом/ученицима. • У складу са утврђеним потребама одабире и планира примјену различитих метода и стратегија рада, примјену различитих материјала и средстава за рад. • Одабире адекватне дијагностичке процедуре и тестове, те самостално израђује инструменте (листе, скале, упитнике) за потребе опсервације, праћења и процјене. • Одабире и планира набавку асистивних технологија у складу са потребама дјетце/ученика.
2. РАД СА ДЈЕЦОМ/ УЧЕНИЦИМА	2.1. Превентивни рад на смањењу ризика да одступања у развоју и тешкоће не прерасту у трајне сметње и допринесу развоју хендикеп. 2.2. Опсервација, процјена и дијагностика	• Раном интервенцијом подстакне развој оних области у којима је уочено одступање од очекиваних норми развоја, те допринесе уједначавању и хармонизацији свих развојних области дјетета/ученика. • Допрinese јачању самопоуздања и самопоштовања, те развоју позитивне слике о себи без обзира на тешкоћу или сметњу у развоју. • Јача капацитете дјетета/ученика за живот у ширем социјалном контексту. • Примјењује одговарајуће научно засноване тестове и мјерне инструменте у циљу

	2.3. Реализација едукацијско-рехабилитацијских програма кроз савјетодавни и корективни индивидуални или групни рад	адекватне и правовремене идентификације и утврђивање тренутног нивоа функционисања. • Проводи одговарајуће формалне и неформалне процедуре током поступка опсервације и процјене штитећи најбољи интерес дјетета/ученика. • Примјењујући општи дефектолошки поступак, утврди дефектолошки статус дјетета/ученика. • Примјени општа и специфична знања током едукацијско-рехабилитацијског и корективног рада са дјецом/ученицима, сагледавајући дијете/ученика као јединство биопсихосоцијалних потенцијала. • Ефикасно реализује едукацијско-рехабилитацијски и корективни рад са групом дјеце/ученика. • Савјетодавним радом информише, усмјерава и даје подршку ученицима у процесу професионалне оријентације имајући у виду њихова интересовања и капацитете.
3. САРАДЊА СА ПОРОДИЦОМ	3.1. Инструктивни рад са родитељима/старатељима ученика/дјетета. 3.2. Савјетодавни рад са породицом ученика 3.3. Информисање родитеља о напредовању ученика	• На јасан и инструктиван начин даје упутства и савјете за рад у кућном амбијенту. • На професионалан и прихватљив начин предочи родитељу резултате дијагностичких процедура и процес рехабилитацијско-едукацијског и корективног рада, како би усагласили очекивања и будуће активности. • Препознаје и уважава специфичности различитих породица и релација унутар њих и у складу с тим бира технике и приступе у савјетовању. • Кроз групни рад са родитељима развија и јача њихове капацитете за суочавање и прихватање животних изазова које носи брига о дјетета са сметњама у развоју. • Прати, примјењује и родитеље информише о законским и подзаконским прописима који уређују област васпитања и образовања. • Редовно и на адекватан начин информише родитеље дјеце/ученика о напредовању и областима за даље унапређење. • Комуницира са породицом дјетета/ученика користећи различите писане и усмене форме.

4. СТВАРАЊЕ УСЛОВА ЗА РАЗВОЈ И УЧЕЊЕ ДЈЕТЕТА/УЧЕНИКА И КРЕИРАЊЕ ИНКЛУЗИВНЕ КЛИМЕ

4.1. Тимски рад и сарадња са професионалцима у школи

4.2. Учешће у раду стручних органа, тимова, и комисија.

4.3. Савјетодавно-инструктивни рад са наставницима/васпитачима

4.4. Савјетодавни рад са ученицима/дјецом типичног развоја и њиховим родитељима

4.5. Сарадња са стручњацима и релевантним установама у локалној заједници

- Препозна значај тимског рада и сарадње у циљу унапређења квалитета ВО рада, истовремено развијајући своје личне и професионалне компетенције за тимско дјеловање.
- Својим знањем и вјештинама, а радећи са другима, доприноси рјешавању конкретних проблема и ситуација у сфери инклузивног образовања.
- Дијели релевантне информације и предлаже мјере за унапређење ВО процеса и школовања дјеце/ученика са тешкоћама и сметњама развоја.
- Своја специфична знања понуди колегама, ученицима типичног развоја и њиховим родитељима, као и другима, уколико процијени да ће допринијети квалитету њиховог живота.
- Адекватно преноси знања и упознаје професионалце у школи / предшколској установи са специфичностима развојних одступања и јача њихове капацитете у подручју инклузивног васпитања и образовања.
- Пружа помоћ наставницима/васпитачима у изради индивидуалног образовног програма заснованог на исходима учења, уважавајући тренутни ниво школских постигнућа, интерес и потребе дјеце/ученика.
- Пружа подршку у примјени Листе за систематизовање наставничких опсервација.
- Усмјерава наставнике/васпитаче за одабир одговарајућих метода, техника, средстава и стратегија рада, за које процјењује да ће допринијети остваривању исхода учења и поучавања.
- Пружа помоћ наставницима/васпитачима у креирању оперативних програма заснованих на индивидуализацији наставе и диференцираног поучавања за рад са ученицима чије тешкоће и сметње не доводе до значајног одступања од очекиване развојне линије.
- Усмјерава наставнике/васпитаче у одабиру техника праћења и вредновања постигнућа дјеце/ученика и начине евидентирања.
- Дијели професионалне ставове и убјеђења са родитељима дјеце/ученика типичног развоја о равноправности и праву на изједначавање могућности у погледу школовања свих ученика.
- Промовише инклузивне вриједности путем различитих активности (радионице намијењене различитим циљним групама, изложбе, обиљежавања значајних датума, информативна предавања и слично).

		• Мобилише дјецу/ученике типичног развоја и њихове родитеље за помоћ и подршку дјеци/ученицима са тешкоћама и сметњама развоја. • Иницира и остварује сарадњу са различитим установама, организацијама и институцијама и користи ресурсе заједнице у процесу развоја, учења, рехабилитације и унапређења инклузивних пракси. • Учествоје у раду мултисекторског тима у оквиру програма „Брига о дјеци – заједничка одговорност и обавеза“ ради обезбјеђивања сигурног и подстицајног окружења за раст и развој дјетета. • Остварујући сарадњу са различитим субјектима у локалној заједници, осигурава остваривање права дјетета/ученика и заштиту њихових интереса.
5. ПРАЋЕЊЕ И ДОКУМЕНТОВАЊЕ РАЗВОЈА И НАПРЕДОВАЊА ДЈЕТЕТА/УЧЕНИКА	5.1. Вођење свакодневне евиденције о свом раду. 5.2. Евиденција непосредног рада са дјецом/ученицима 5.3. Евиденција о опсервацији, процјени и напредовању дјетета/ученика. 5.4. Евиденција рада са родитељима и наставницима/васпитачима. 5.5. Писање стручних мишљења, анализа и извјештаја.	• Континуирано и одговорно, на јасан и систематичан начин, евидентира свакодневне активности. • Биљежи реализацију програма едукацијског-рехабилитацијског и корективног рада за сваког ученика, са освртом на остварени резултат. • Уредно документује све активности процеса опсервације, процјене и праћења напредовања дјетета/ученика. • Води евиденцију о раду са родитељима и наставницима уз прецизно навођење садржаја рада, датих мјера, препорука и договорених будућих активности. • Доприне прецизном и квалитетном вођењу ученичких досијеа / картона ученика / књиге праћења. • Пише налаз и мишљење у складу са стандардима струке. • Изради и презентује извјештај о раду.
6. ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ	6.1. Саморефлексија и самоевалуација 6.2. Континуирано индивидуално и групно стручно усавршавање. 6.3. Сарадња у функцији професионалног развоја.	• Евалуира сопствену праксу и остварене резултате на основу објективних показатеља ради планирања свог професионалног развоја. • Израђује индивидуални план стручног усавршавања, заснован на самопроцјени и спољној процјени. • Стиче и проширује знања из струке и других области и примијени савремена достигнућа из области едукације и рехабилитације.

		тације у свакодневном раду. - Учествује у формалним и неформалним облицима размјене искуства и сарадње са другим професионалцима у циљу јачања властитих компетенција. - Дисеменирањем знања и дијелењем властитог искуства доприноси професионалном развоју других.
7. АКТИВНОСТИ УСМЈЕРЕНЕ НА УНАПРЕЂЕЊЕ И ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА РАДА ШКОЛЕ/ ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ	7.1. Аналитичко-истраживачки рад 7.2. Мултисекторска и интердисциплинарна сарадња 7.3. Учешће у праћењу и вредновању квалитета ВО рада 7.4. Учешће у планирању и програмирању аката школе из дјелокруга своје надлежности.	- Користећи различите методологије научноистраживачког рада, долази до релевантних података и закључака о стању и перспективама едукацијско/рехабилитацијске теорије и праксе. - Врши акциона истраживања на нивоу школе, која се тичу инклузије и усмјерена су на унапређење васпитања и образовања дјеце/ученика са тешкоћама и сметњама у развоју. - Анализира успјех ученика са сметњама у развоју у учењу и владању, као и ефекте ваннаставних активности са циљем предлагања мјера за унапређење. - У односу на уочене потребе појединачних ученика, у сарадњи са другим стручним сарадницима, предлаже план набавке дидактичких средстава и помагала. - Даје приједлоге за богаћење школске библиотеке стручном литературом. - Предлаже организацију ваннаставног рада и оне активности за које процијени да ће ученицима са тешкоћама и сметњама подстаћи развој и дати прилику да искусе осјећај успјеха и задовољства. - Подстиче и усмјерава сарадњу школе са различитим институцијама и установама на локалном нивоу с циљем стварања сигурних и подстицајних услова за раст и развој дјеце/ученика. - Обавља све послове и обавезе из дјелокруга свога рада произашле из реализације програма рада мултисекторског тима „Брига о дјечи – заједничка одговорност и обавеза“. - Допринесе самовредновању квалитета рада ВО установе, креирању извјештаја о самовредновању и предлагању мјера за побољшање квалитета из дјелокруга свога рада. - Учествује у изради стратешких докумената школе (годишњи програм рада школе, развојни план, правилници, протоколи и слично).

Захваљујемо експертима и стручним сарадницима који су своје професионално искуство уградили у израду оквира „Стандарда рада стручних сарадника у васпитно-образовним установама Републике Српске“.

Експерти:

Радмила Рангелов Јусовић
Александра Хаџић

Стручни сарадници

Педагози:

Весна Јевтић
Даница Мојић
Душка Тошић
Селда Ћапин

Психолози:

Драгана Главан
Јана Дубочанин
Марко Котур
Марина Чајић

Социјални радници:

Милијана Јаћимовић
Слађана Обрадовић Каравдија
Бојана Филиповић

Дефектолози:

Свјетлана Петровић
Дијана Пешић
Санела Ћирић

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

371.12-051(497.6РС)

СТАНДАРДИ рада стручних сарадника у васпитно-образовним
установама Републике Српске : педагог, психолог, социјални
радник, дефектолог / [приредио Бранко Анђић]. - Бања Лука :
Друштво психолога Републике Српске, 2020 (Лакташи :
Графомарк). - 31 стр. ; 30 cm

На насл. стр.: Републички педагошки завод Републике Српске. -
"Израда и издавање ове публикације реализује се у оквиру UNICEF-
овог пројекта "Правда за свако дијете" ... " --> прелим. стр. - Тираж
730. - Напомене уз текст.

ISBN 978-99976-732-6-8

COBISS.RS-ID 8769816

PRAVDA ZA SVAKO DIJETE

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Švicarska agencija za razvoj i saradnju SDC

Sva prava su zaдржана. Садржај ове публикације може се користити у некомерцијалне сврхе, као и за примјену програма "Реферални механизам подршке дјечи у школама Републике Српске" уз обавезно навођење извора. Израда и издавање ове публикације реализује се у оквиру UNICEF-овог пројекта "Правда за свако дијете" уз подршку влада Швицарске и Шведске.

Ставови и мишљења изнесени у овој публикацији су ставови аутора и не представљају нужно ставове УНИЦЕФ-а БИХ.

unicef
za svako dijete

ISBN 978-99976-732-6-8

